

Силабус дисципліни «Соціологія фізичної культури і спорту»

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 227 · ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ, ЕРГОТЕРАПІЯ · ФІЗИЧНА
РЕАБІЛІТАЦІЯ · БАКАЛАВР

120

Годин загальний обсяг дисципліни

4

Кредити ЄКТС відповідно до
стандарту

4

Змістовних модулів курсу

Загальна інформація про дисципліну

Ідентифікація

Назва: Соціологія фізичної культури і спорту

Спеціальність: 227 Фізична терапія, ерготерапія

ОП: Фізична терапія, ерготерапія, Фізична реабілітація

Ступінь: Бакалавр

Обсяг: 120 годин / 4 кредити ЄКТС

Модулів: 4 змістовних блоки курсу

Мета дисципліни

Дисципліна «Соціологія фізичної культури і спорту» формує у студентів спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» цілісне уявлення про соціальні закономірності функціонування фізичної культури та спорту як суспільних явищ. Курс спрямований на розвиток аналітичного мислення, здатності розуміти соціальні детермінанти фізичної активності, роль спорту у суспільних процесах та його значення у контексті реабілітації та здоров'язбереження. Особлива увага приділяється формуванню здатності майбутніх фізичних терапевтів та ерготерапевтів орієнтуватися у соціальних аспектах реабілітаційної практики.

Форми навчання

- Лекції — 30 годин
- Практичні заняття — 30 годин
- Самостійна робота — 60 годин

Компетентності та результати навчання

Загальні компетентності

Здатність до аналізу, синтезу та критичного оцінювання інформації у соціальному та професійному контексті: виявлення суттєвих закономірностей, порівняння різних підходів до вивчення соціальних явищ у сфері фізичної культури та спорту, формування обґрунтованих висновків і висловлення власної позиції. Уміння самостійно навчатися, планувати роботу та організовувати виконання завдань у визначені строки, зокрема під час підготовки рефератів, аналітичних записок і презентацій.

Здатність до усної та письмової фахової комунікації: чітко пояснювати соціологічні поняття, аргументовано відповідати на запитання, оформлювати звіти та аналітичні матеріали. Відповідальність, ініціативність, дисциплінованість та готовність працювати в команді під час групового аналізу соціологічних кейсів і обговорення суспільних проблем галузі.

- Аналізувати навчальну та наукову інформацію у галузі соціології спорту
- Виділяти головне та узагальнювати результати досліджень
- Планувати власну діяльність і дотримуватися дедлайнів
- Коректно спілкуватися з викладачами та одногрупниками
- Брати участь у командній роботі та розподіляти обов'язки

Фахові компетентності

Розуміння сутності та закономірностей соціального функціонування фізичної культури та спорту, їхнього місця у структурі сучасного суспільства та системі охорони здоров'я. Знання ключових соціологічних концепцій, теорій та наукових підходів до вивчення спорту як соціального інституту, вміння аналізувати їх у контексті реабілітаційної практики.

Здатність застосовувати методи соціологічного аналізу для розуміння соціальних чинників, що впливають на фізичну активність, здоров'я і реабілітацію різних груп населення, зокрема осіб з обмеженими можливостями, спортсменів та пацієнтів реабілітаційних установ.

- Характеризувати спорт як соціальний інститут та культурний феномен
- Аналізувати соціальні функції фізичної культури у суспільстві
- Оцінювати соціальні аспекти реабілітаційної практики
- Орієнтуватися у сучасних наукових джерелах соціології спорту
- Пояснювати вплив соціальних чинників на здоров'я та фізичну активність

Результати навчання

Після успішного завершення курсу студент повинен демонструвати такі результати навчання:

1

Знання та розуміння

Пояснювати сутність ключових соціологічних категорій та явищ: соціальний інститут, соціалізація, соціальна структура, спортивна субкультура, девіація, соціальна мобільність, інклюзія. Характеризувати основні теорії і концепції соціології фізичної культури та спорту, розуміти місце спорту у системі соціальних інститутів суспільства.

2

Аналіз та оцінювання

Аналізувати причини та наслідки соціальних процесів у сфері фізичної культури та спорту, виявляти закономірності суспільного розвитку галузі. Оцінювати роль фізичної активності та спорту у соціалізації особистості, соціальній інтеграції та реабілітації різних груп населення.

3

Застосування знань

Застосовувати методи соціологічного аналізу для розуміння соціальних чинників, що впливають на здоров'я, фізичну активність і реабілітацію. Використовувати наукові та нормативні джерела для підготовки обґрунтованих висновків і аналітичних матеріалів у галузі фізичної терапії та ерготерапії.

4

Комунікація та рефлексія

Аргументовано викладати власну позицію щодо дискусійних питань соціології фізичної культури та спорту. Формувати фахову свідомість, відповідальне ставлення до пацієнтів та клієнтів, розуміти соціальний контекст реабілітаційної роботи.

Модуль 1. Соціологія як наука. Фізична культура і спорт у соціальній структурі суспільства

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1

Тема 1.1

Соціологія як наука: предмет, метод, структура. Виникнення та розвиток соціології. Основні соціологічні парадигми та теорії. Зв'язок соціології з іншими науками. Соціологія фізичної культури та спорту як галузева соціологічна дисципліна. Предмет, об'єкт, завдання курсу.

Тема 1.2

Суспільство як соціальна система. Соціальні інститути. Поняття суспільства та соціальної системи. Соціальна структура суспільства. Соціальні інститути: поняття, функції, види. Фізична культура і спорт як соціальний інститут. Функції спорту у суспільстві.

Тема 1.3

Соціальна стратифікація та мобільність у спорті. Поняття соціальної нерівності та стратифікації. Соціальна мобільність через спорт. Вплив соціального статусу на доступ до фізичної активності. Соціальні детермінанти здоров'я та рухової активності населення.

Тема 1.4

Соціологічні методи дослідження у фізичній культурі та спорті. Кількісні та якісні методи соціологічних досліджень. Анкетування, інтерв'ю, спостереження, аналіз документів. Організація і проведення соціологічних досліджень у галузі фізичної культури, спорту та реабілітації.

Модуль 2. Соціалізація особистості у сфері фізичної культури та спорту

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2

Тема 2.1

Соціалізація особистості через фізичну культуру та спорт. Поняття соціалізації. Агенти і механізми соціалізації у сфері спорту. Спорт як чинник формування особистості. Первинна та вторинна соціалізація. Роль сім'ї, школи, спортивних клубів у залученні до фізичної активності.

Тема 2.2

Спортивна субкультура та ідентичність. Поняття субкультури у спорті. Спортивна ідентичність особистості. Цінності та норми спортивної спільноти. Боліло-вболівальницькі субкультури. Вплив спортивної ідентичності на поведінку та здоров'я людини. Соціально-психологічні особливості спортивного середовища.

Тема 2.3

Гендер, вік та фізична активність. Гендерні аспекти фізичної культури та спорту. Жіночий спорт: соціальна еволюція та сучасні тенденції. Вікові особливості соціалізації через спорт. Фізична активність дітей, молоді та людей похилого віку. Значення вікового підходу у фізичній терапії та реабілітації.

Модуль 3. Спорт, здоров'я та соціальна інтеграція

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 3

Тема 3.1

Соціологія здоров'я та фізична активність. Здоров'я як соціальна цінність. Соціальні детермінанти здоров'я. Здоровий спосіб життя: соціологічний вимір. Рухова активність як соціальний феномен. Спорт і здоров'я у контексті реабілітаційної практики. Соціальні бар'єри фізичної активності.

Тема 3.2

Інклюзія, адаптивний спорт та реабілітація. Соціальна інклюзія через фізичну активність. Адаптивна фізична культура та Паралімпійський рух. Соціальна реінтеграція осіб з інвалідністю засобами спорту та фізичної терапії. Подолання стигматизації. Роль ерготерапевта та фізичного терапевта у соціальній реабілітації.

Тема 3.3

Девіантна поведінка у спорті та соціальний контроль. Поняття соціальної норми та девіації. Допінг як соціальне явище. Агресія та насильство у спорті. Корупція та маніпуляції в спортивній сфері. Механізми соціального контролю у спорті. Антидопінговий рух та його соціальний вимір. Медична та реабілітаційна відповідальність фахівця.

Модуль 4. Спорт у глобальному та сучасному соціальному контексті

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 4

Тема 4.1

Спорт як глобальний соціальний феномен.

Глобалізація у сфері фізичної культури та спорту. Міжнародні спортивні організації та рухи. Олімпійський рух: соціальна місія та сучасні виклики. Комерціалізація та медіатизація спорту. Вплив глобальних тенденцій на систему охорони здоров'я та реабілітації.

Тема 4.2

Спортивні організації та управління у сфері фізичної культури. Соціологія спортивних організацій.

Державна політика у сфері фізичної культури та спорту. Громадські організації та волонтерство у спорті. Законодавче регулювання галузі фізичної культури, спорту та реабілітації в Україні. Стандарти фізичної терапії та ерготерапії.

Тема 4.3

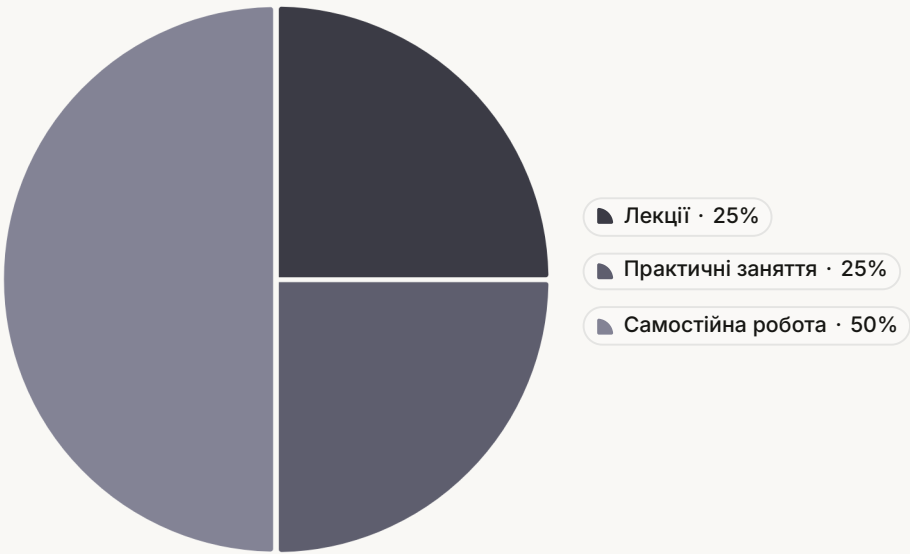
Соціологія масового спорту та фізичного оздоровлення. Масовий спорт і рекреація як соціальні практики. Мотивація до фізичної активності: соціологічний аналіз. Фізкультурно-оздоровчі програми для різних груп населення. Спорт в умовах воєнного часу та постконфліктної реабілітації суспільства. Соціальна роль фізичного терапевта у громаді.

Тема 4.4

Сучасні тенденції та соціологічні дослідження у галузі. Цифровізація та спорт: соціальні мережі, е-спорт, телемедицина. Соціологія спорту в умовах пандемій і надзвичайних ситуацій. Актуальні напрями наукових досліджень соціології фізичної культури та спорту в Україні. Перспективи розвитку реабілітаційних практик у контексті соціальних змін.

Розподіл навчального часу — 120 годин

Модуль	Тема	Лекції (год.)	Практичні (год.)	Самостійна робота (год.)
Модуль 1	Тема 1.1 — Соціологія як наука	2	2	4
	Тема 1.2 — Суспільство та соціальні інститути	2	2	4
	Тема 1.3 — Соціальна стратифікація та мобільність у спорті	2	2	4
	Тема 1.4 — Соціологічні методи дослідження	2	2	4
Модуль 2	Тема 2.1 — Соціалізація через фізичну культуру та спорт	2	2	4
	Тема 2.2 — Спортивна субкультура та ідентичність	2	2	4
	Тема 2.3 — Гендер, вік та фізична активність	4	4	8
Модуль 3	Тема 3.1 — Соціологія здоров'я та фізична активність	4	4	8
	Тема 3.2 — Інклюзія, адаптивний спорт та реабілітація	4	4	8
	Тема 3.3 — Девіантна поведінка у спорті та соціальний контроль	2	2	4
Модуль 4	Тема 4.1 — Спорт як глобальний соціальний феномен	2	2	4
	Тема 4.2 — Спортивні організації та управління	2	2	4
	Тема 4.3 — Соціологія масового спорту та оздоровлення	2	2	4
	Тема 4.4 — Сучасні тенденції та дослідження у галузі	2	2	4
Разом		30	30	60

Структура навчального часу

Загальний обсяг — **120 годин (4 кредити ЄКТС)** — розподілено між трьома формами роботи для забезпечення балансу між теорією та практикою.

- **Лекції (30 год. — 25%):** подача ключового теоретичного матеріалу
- **Практичні (30 год. — 25%):** відпрацювання навичок, аналіз джерел, дискусії
- **Самостійна робота (60 год. — 50%):** поглиблене вивчення, підготовка завдань

📌 Самостійна робота становить **50% обсягу дисципліни** — студенти навчаються працювати з джерелами самостійно.

Самостійна робота студентів та методи викладання

Форми самостійної роботи

Опрацювання літератури

Поглиблене вивчення теоретичного матеріалу за підручниками та посібниками з соціології фізичної культури і спорту, науковими статтями у фахових виданнях. Конспектування ключових положень, порівняння підходів різних авторів до трактування соціальних явищ у галузі.

Індивідуальні завдання

Виконання аналітичних завдань щодо соціологічного аналізу явищ у сфері фізичної культури та спорту, підготовка есе, аналітичних записок, міні-досліджень з актуальних питань соціології спорту та реабілітаційної практики. Застосування теорії на практиці.

Робота з інформаційними ресурсами

Опрацювання офіційних сайтів: Міністерство молоді та спорту України (mms.gov.ua), Національний олімпійський комітет (noc-ukr.org), Паралімпійський комітет України (paralympic.org.ua). Аналіз статистичних даних та нормативних документів.

Підготовка до занять

Підготовка до практичних занять шляхом опрацювання першоджерел і наукових статей; підготовка до тестувань через вивчення ключових термінів і визначень соціологічних понять; систематизація знань перед контрольними роботами та модульними завданнями.

Методи викладання

→ Лекції

Системне подання теоретичного матеріалу з використанням наочних схем, таблиць і прикладів із соціологічних досліджень; студенти ведуть конспекти та задають уточнювальні запитання.

→ Кейс-стаді

Аналіз реальних соціальних ситуацій у галузі спорту та реабілітації; студенти виявляють соціологічні закономірності, пропонують інтерпретації та обґрунтовують висновки на основі наукових джерел.

→ Дискусії

Обговорення актуальних соціальних проблем фізичної культури, спорту та реабілітації; розвиток критичного мислення, аргументації та вміння відстоювати власну позицію.

→ Робота з джерелами

Опрацювання наукових статей, соціологічних досліджень, нормативних документів; формування навичок роботи з фаховими джерелами та їх критичного аналізу.

→ Самостійне дослідження

Підготовка аналітичних записок, рефератів і презентацій за обраною темою; розвиток навичок самостійного пошуку, систематизації та узагальнення соціологічної інформації.

Форми контролю знань

1

Поточний контроль

Завдання: аналітичні та тестові вправи за темами змістовного модуля.

Оцінюються регулярність виконання завдань, якість відповідей і рівень засвоєння матеріалу. Поточний контроль формує накопичувальну оцінку протягом семестру. Включає усні опитування, письмові відповіді на запитання, соціологічний аналіз конкретних ситуацій та участь у дискусіях.

2

Проміжний контроль

Самостійна робота — комплексне ситуаційне завдання або реферат, які охоплюють теми змістовних модулів (теоретичні питання, аналіз соціологічних джерел, порівняльна характеристика соціальних явищ у галузі). Оцінюються повнота відповіді, правильність аналізу та обґрунтованість висновків. Проводиться після кожного змістовного модуля.

3

Підсумковий контроль

Іспит відповідно до навчального плану. Форма проведення — тестування та письмові відповіді на питання. Підсумкова оцінка враховує результати поточного, проміжного та підсумкового контролю відповідно до встановленої шкали оцінювання: 100-бальна система з переведенням у національну шкалу та ЄКТС (A, B, C, D, E, FX, F).

❏ Усі методи контролю спрямовані на формування компетентностей, передбачених освітньо-професійною програмою спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія».

Рекомендована література та ресурси

Навчальна та наукова література (2022–2025)

1. Ібрагімов М. М. Соціологія фізичної культури і спорту: навч. посіб. — Київ : Олімпійська література, 2022. — 320 с.
2. Мічуда Ю. П. Спорт у сфері послуг: соціологічний вимір. — Київ : Олімпійська література, 2022. — 248 с.
3. Передерій А. В., Єрмолова В. М. Соціальні основи фізичної терапії та ерготерапії: навч. посіб. — Харків : ХДАФК, 2023. — 196 с.
4. Приймак С. Г., Коломієць Н. А. Соціологія здоров'я та рухової активності: навч. посіб. — Львів : ЛДУФК, 2023. — 224 с.
5. Круцевич Т. Ю., Пангелова Н. Є. Фізична культура як соціальне явище: монографія. — Київ : Олімпійська література, 2023. — 288 с.
6. Борецька Н. П., Яременко О. О. Соціальна інклюзія засобами адаптивного спорту та фізичної реабілітації. — Київ : Академвидав, 2023. — 256 с.
7. Дутчак М. В. Спорт для всіх: теорія і практика: підручник. — Київ : Олімпійська література, 2024. — 312 с.
8. Сергієнко Л. П. Організація та методика соціологічних досліджень у фізичній культурі та спорті: навч. посіб. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2024. — 280 с.
9. Трачук С. В., Гнатчук Я. І. Соціологія спорту в умовах сучасних викликів: монографія. — Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2024. — 236 с.
10. Шиян Б. М., Папуша В. Г. Теорія і методика фізичного виховання: соціологічний вимір. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2024. — 304 с.

Офіційні інтернет-ресурси

1. Міністерство молоді та спорту України. — URL: <https://mms.gov.ua/>
2. Національний олімпійський комітет України. — URL: <https://noc-ukr.org/>
3. Паралімпійський комітет України. — URL: <https://paralympic.org.ua/>
4. Національний університет фізичного виховання і спорту України. — URL: <https://uni-sport.edu.ua/>
5. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. — URL: <https://nbuv.gov.ua/>
6. Журнал «Теорія і методика фізичного виховання» (електронне видання). — URL: <https://www.tmfv.com.ua/>
7. Журнал «Фізична культура, спорт та здоров'я нації». — URL: <https://vspu.net/fks/>
8. Журнал «Physical Culture and Sport: Scientific Perspective». — URL: <https://pcs.khmnu.edu.ua/>

Рекомендована література охоплює видання **2022–2025 років** українських авторів відповідно до вимог актуальності навчально-методичного забезпечення.